

SLOVAKIAN ABSTRACTS SLOWAKISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

ABSTRAKTY

LIISA RANTALA & PAAVO KETTUNEN (str. 3)

Starostlivosť cirkvi o nepočujúcich v súvislosti s úlohou cirkvi a spoločnosti: Tento článok sa zaoberá starostlivosťou cirkvi o nepočujúcich vo Fínsku od začiatku dvadsiateho storočia do začiatku osemdesiatych rokov. Článok dáva prehľad aktivít cirkvi a spoločnosti a tiež postavenia nepočujúcich v rôznych obdobiach z hľadiska geneticko-historického. V skúmanom období sú výrazné dve témy, ktoré sa dostávali čoraz viac do popredia: rasová hygiena a oralizmus. Ku koncu 19. storočia stále viac silnelo prijímanie koncepcie rasovej hygieny, v dôsledku čoho sa začala považovať za nežiaducu popri iných postihnutiach aj hluchota. Zmenil sa pritom aj vzťah spoločnosti k znakovkej reči. Do popredia sa stále viac dostával oralizmus, čo spôsobilo, že vo výuke nepočujúcich bola posunková reč nahradená hovoreným slovom a posunková reč bola dokonca zakázaná. V dôsledku toho sa znížila úroveň všeobecného vzdelania nepočujúcich obyvateľov, čím sa zhoršili ich pozície a šanca uplatnenia sa na trhu práce. Tieto faktory zmenili vzťah spoločnosti k nepočujúcim. Predtým bol považovaný za vzorného občana ten, kto sa dokázal užiť sám. Naproti tomu sa v tomto období laťka zvýšila: vzorného občana vystihovalo duševné a fyzické zdravie, schopnosť komunikácie prostredníctvom hovoreného slova. Reč nepočujúcich bola čím ďalej tým viac odsudzovaná. Znakovú reč ale komunita nepočujúcich uchovala. Cirkev vo Fínsku používala posunkovú reč v starostlivosti o nepočujúcich počas celého tohto obdobia. Cirkev a štát sa o úlohu delili. Okrem kázania a vyučovania nepočujúcich boli duchovní pastieri a charitatívni pracovníci zodpovední hlavne za starostlivosť o sociálne a duševné zdravie nepočujúcich. Dnes je v súvislosti so starostlivosťou o nepočujúcich úlohou spoločnosti vykonávanie sociálnej činnosti, zatiaľ čo cirkev je zodpovedná za ich duchovný, spirituálny rozvoj. Situácia nepočujúcich sa zlepšila. Aj v starostlivosti o nepočujúcich zo strany cirkvi nastali zmeny. Z doterajšej pasívnej roly sa nepočujúci stali aktívnymi účastníkmi spoločnosti.

Kľúčové pojmy: postihnutie, zákon o manželstve, oralizmus, starostlivosť o duševné zdravie nepočujúcich, rasová hygiena, posunková reč, sterilizácia, starostlivosť o nepočujúcich

GÁBOR TÖRÖK, TEODÓRA TOMCSÁNYI, ANDRÁS ITTZÉS, TAMÁS MARTOS, GÁBOR SEMSEY, TÜNDE SZABÓ & TÍMEA TÉSENYI (str. 24)

Prezentácia ekumenického vzdelávacieho modelu starostlivosti o duševné zdravie a výsledkov evaulačného výskumu: Štúdia predstavuje vzdelávací plán kvalifikačného odboru starostlivosti o duševné zdravie založeného a vedeného Ústavom mentálnej hygieny budapeštianskej Semmelweisovej univerzity. Analyzuje historické faktory a ďalšie hľadiská definujúce organizáciu školstva, ktoré zohrali úlohu vo vytvorení a rozvoji odboru a vyzdvihuje svojráznosť výuky, ktorá sa stala modelom hodným nasledovania. Výuka kvalifikačného odboru prebieha v spolupráci jednej štátnej a dvoch cirkevných inštitúcií vyššieho vzdelávania. V jeho rozvrhu sa teoretické a praktické znalosti rôznych disciplín, akými sú psychológia, pedagogika, sociológia

a zdravoveda, vyučujú s prihliadnutím na základné vzdelanie a doterajšie skúsenosti integrované v základnej teologickej kvalifikácii. Kurz venuje osobitnú pozornosť rozvoju osobnosti a v rámci neho spracovaniu individuálnej histórie osobnosti a vlastnej viery, pričom dvomi piliermi tohto procesu sú práca na sebazpoznaní a na duchovnom živote. Druhá časť článku predstavuje výsledky výskumov, ktoré napomáhali založeniu a rozvoju kvalifikačného odboru. Longitudiálny výskum (n = 55; 2005–2008) obsahuje maďarskú verziu Kalifornského psychologického dotazníka (CPI-S = California Psychological Inventory Scales) pozostávajúceho z 300 položiek a tiež výsledky vlastne vypracovaného dotazníka slúžiaceho na mapovanie komunikačnej kompetencie v oblasti starostlivosti o duševné zdravie. Bežný CPI profil typický pre celú vzorku a stabilita jednotlivých stupníc ukazuje, že charakteristika osobnosti študentov sa výrazne nemení pod vplyvom kurzu, ale ukazuje tiež, že prijímací proces je úspešný, čo je nevyhnutné z hľadiska efektivity odbornej kvalifikácie. Mapovanie zložiek kompetencie rozhovorov integrujúcej všetky oblasti výuky poukazuje na to, že počas výuky sa požadovaná zmena kompetencie uskutočnila vo viacerých dôležitých oblastiach u značnej časti študentov s rôznymi skúsenosťami. Významné zmeny nastali v poznaní hraníc kompetencií, v miere nondirektivity a zodpovednosti za proces, v kvalite duchovného sprevádzania. Vo všetkých prípadoch sa zvýšil výskyt kategórií naznačujúcich vyššiu kompetenciu pomoci.

Kľúčové pojmy: starostlivosť o duševné zdravie, kompetencie odborníka v oblasti starostlivosti o duševné zdravie, vytvorenie vzdelávacieho programu, evaluačný prieskum, dejiny starostlivosti o duševné zdravie, odborná kvalifikácia v Maďarsku

MARGREET R. DE VRIES-SCHOT, JOSEPH Z.T. PIEPER & MARINUS H.F. VAN UDEN (str. 57)

Škála náboženskej zrelosti: Platnosť nového dotazníka: V záujme validácie nového dotazníka – Škály náboženskej zrelosti (Mature Religiosity Scale, MRS) bolo vybrané meradlo zo vzorky 336 ľudí (171 veriacich a 165 ambulantných pacientov kresťanských kliník mentálnej hygieny). Prvý variant dotazníka bol zostavený po preskúmaní psychiatrickej/psychologickej a teologickej odbornej literatúry. Analýza platnosti a spoľahlivosti prebehla použitím iných dotazníkov, medzi inými bola použitá napríklad Škála spirituálnej pohody (Spiritual Well-Being Scale, SWBS), Náboženský index Univerzity Duke (Duke Religion Index, DUREL), Dotazník náboženských copingových stratégií (Religious/Spiritual Coping, RCOPE) a Dotazník na meranie úzkosti a úzkostlivosti (State-Trait Anxiety Inventory, STAI). Výsledky poukazujú na to, že z 19 otázok dotazníku 16 vytvára jediný faktor, ktorého vnútorná konzistencia meraná Cronbachovou alfou je adekvátna. Tento faktor bol použitý v prieskume ako Škála náboženskej zrelosti. Vďaka korelácii s inými validovanými škálami a korelácii vykazanej s vlastnosťami už poznaných skupín sa platnosť Škály ukázala správnu. Škála náboženskej zrelosti je vhodná na použitie pri mentálnej hygieny aj pri starostlivosti o duševné zdravie. Jej použitie odporúčame v týchto dvoch skupinách, a jej validácia sa uskutočnila tiež v tomto okruhu, preto môže slúžiť ako poučenie pre odborníkov v komunikácii o viere a zmysle života.

Kľúčové pojmy: Škála náboženskej zrelosti (Mature Religiosity Scale, MRS), náboženská zrelosť, spirituálna pohoda, vytvorenie dotazníkov, platnosť, spoľahlivosť, zdravotníctvo, starostlivosť o duševné zdravie

KÁROLY VARGA, ÁKOS TÓTH, JÓZSEF ROZNÁR, ANDRÁS OLÁH, JÓZSEF BETLEHEM & SÁRA JEGES (str. 72)

Nakoľko je motív „zmysluplnosti“ (meaningfulness) všeobecný: Príspevok zdravotvedy a pracovnej psychológie k revolučnej salutogenetickej otázke: Na základe našich dvoch predchádzajúcich výskumov, ktorých výsledky sa vzájomne podporovali, sme si položili otázku, nakoľko sa dá zovšeobecniť pozitívny vplyv vnímania zmysluplnosti práce na jej výsledky. Spomedzi motivačných potenciálov uvedených v modeli Hackman-Oldham sa pocit dôležitosti a zmysluplnosti (meaningfulness) ukázal ako významný faktor vplyvu na pozitívne výsledky osôb a práce v pracovnej náplni skúmaných osôb. Na druhej strane hral v Antonowského salutogenetickom modeli tiež pocit zmysluplnosti významnú úlohu ako zložka pocitu koherencie (Sense of Coherence, SOC), hypotetizovanej ako faktor zdravia a pohody. V našom výskume sme sa konkrétne zaoberali tým, či je v Maďarsku (kde sa vyskytuje zvlášť vysoký počet prípadov opustenia profesie) u žien, ktoré si zvolili povolanie zdravotníckeho pracovníka, významným motivačným faktorom zotrvania v profesii vnímanie zmysluplnosti ich práce. Z metodického hľadiska bola vykonaná prípadová štúdia študentiek (n = 158) medicínskych odborov a žien pracujúcich najmenej päť rokov v oblasti zdravotníctva (n = 79). Ako kontrolná skupina slúžili náhodné, vzhľadom k veku a pohlaviu štandardizované vzorky študentov nemedicínskych odborov a ľudí pracujúcich mimo zdravotníctva. Podľa našich výsledkov bolo potvrdené, že zmysluplnosť („meaningfulness“) v pocite koherencie je významným faktorom zotrvania v profesii v oblasti zdravotnej starostlivosti. Praktická konsekvencia výskumu: vo výučbe na zdravotníckych odboroch by sa mal klásť väčší dôraz na vývoj individuálneho pocitu koherencie, ktorého prostriedkami sú: vytvorenie modelu optimálnej životnej dráhy, plánovanie osobnej kariéry, vytvorenie možnosti pre zdravší životný štýl.

Kľúčové pojmy: pocit zmysluplnosti práce, salutogenetický prístup, pocit koherencie, edukácia zdravotných sestier, možnosť riadenia, zrozumiteľnosť, paramedikálna edukácia, opustenie profesie zdravotníckymi sestrami, poslucháčky, zamestnankyne

SIAMAK KHODARAHIMI (str. 90)

Sklon k psychopatickej deviácii a charakteristika osobnosti podľa vzorky iránskych dospievajúcich a mladých ľudí: Pohlavné rozdiely a prediktory: Účelom výskumu bolo zistiť na základe iránskej vzorky možný vplyv vekových a pohlavných rozdielov na sklon k psychopatickej deviácii a na osobnostnú charakteristiku. Vzorka pozostávala zo 106 dospievajúcich a 94 mladých ľudí náhodne vybraných v iránskom meste Eghlid. Analýza poukazuje na to, že u dospievajúcich a mladých ľudí je preukázateľná pozitívna korelácia medzi psychopatiou a takými charakteristikami osobnosti, akými sú prívetivosť a svedomitosť, ako aj pozitívny prístup, intelektuálna zvedavosť a spoľahlivosť. Pri Multivariačnej analýze variancie (Multivariate Analysis of Variance, MANOVA) vyšlo najavo, že pohlavie a vek nehrajú rolu v definovaní psychopatie či charakteristiky osobnosti. Výsledky ukázali, že na základe charakteristik osobnosti ako sú zmysel pre poriadok, pozitívny prístup, intelektuálna zvedavosť, extroverzia a nekonvenčná orientácia, je predvídateľná celková vzorka a jej psychopatia.

Kľúčové pojmy: psychopatia, osobnosť, neurotizmus, extroverzia, otvorenosť voči novým skúsenostiam, prívetivosť, svedomitosť, dospievajúci a mladí ľudia